

Н О В И П О Ч Е Т А К

После дуге паузе Друштво Југославија-Француска обнавља рад

Управо у часу када је Друштво Југославија-Француска у Лесковцу обележавало прву годишњицу свог плодног и успешног рада, на нашу земљу се, марта 1999. године, сручила велика несрећа. Агресија НАТО пакта, бомбардовање, разарања и бројне људске жртве изазвале су у нашем народу запрепашћење, огорченост, гнев, осуду. Агресија је посебно болно одјекнула у нама, члановима Алијансе Југославија-Француска јер смо активно сврставање Француске уз западну алијансу доживели као затирање наше Алијансе. Неверица је у нама прерасла у разочарење, потиштеност. Чули су се протести и наших чланова. Тако, у писму председнику Друштва, господин Миодраг Ж. Станковић, чији су дед и отац после албанске голготе наишли за време Првог светског рата на тонао пријем у Француској, подсећа на осведочено пријатељство двају народа, осуђује "немиле догађаје" и тражи "да одмах реагујемо; нека Жак Ширак преиспита своје учешће у нападима његове војне силе на Србију"...

Друштво је обуставило своје активности, али се није угасило. У нама је тнњала нада да ће недаће које су нас снашле проћи, да је могуће обновити покидане везе са светом, са француском, да није далеко дан када ће Друштво оживети. Значајне промене које су се у Србији догодиле октобра 2000. оснажиле су ову наду и учиниле да она постане реалност.

Извршни одбор Друштва је крајем октобра одлучио да наш огранак Алијансе настави са радом и прва манифестација новог почетка било је обележавање, у првој половини децембра, стотедесетогодишњице смрти великог француског писца Онореа де Балзака. Ускоро ће се

одржати књижевно вече посвећено стваралаштву Жака Превера, а у припреми су и друге акције.

ДРУШТВО
ЈУГОСЛАВИЈА-ФРАНЦУСКА

организује

ПРЕДАВАЊЕ О ЖАНУ РАСИНУ
И
ПРЕДСТАВЉАЊЕ НОВОГ БРОЈА
"АЛИЈАНСЕ"

Среда, 10. март 1999. год. 19 часова
Сала Народног музеја Лесковац

Друштво ће, уверени смо у то, повратити углед стечен у првој години свог постојања и рада. Његов ће основни задатак и даље бити да делује "на успостављању, ширењу и неговању духовних и других веза између Југославије, одн. Србије, и Француске, али и на уношењу и прихватању оних вредности француске цивилизације које могу бити само од користи нашем народу". Ваља се стога подсетити неких одредаба Статута којима се дефинише делатност Друштва:

- уџознавање са француском књижевношћу, језиком, цивилизацијом, културом, привредом и науком путем предавања, изложби, приредби, савештовања и скупова;

- ширење и популарисање француског језика и франкофонске цивилизације;

- уџознавање француске јавности са културним и природним богатствима Југославије и, посебно, Ле-

сковца и околине и цивилизацијским достигнућима овог подручја.

Овако у Статуту одређено поље рада биће у наредном периоду путоказ Друштву у остваривању његових програмских циљева.

Друштво ће наставити и са издавањем *Алијансе* желећи да наш лист буде поново "спона између двеју култура, српске и француске, истински израз њихове повезаности и блискости".

Поред предавања и приредби у области културе и цивилизације и издавања *Алијансе*, по чему је Друштво у 1998. и почетком 1999. било препознатљиво, већа пажња у 2001. години биће поклоњена активностима у вези са француским језиком: пружаће се већа помоћ професорима основних и средњих школа на унапређивању наставе, у одржавању такмичења ученика у знању језика, а учиниће се и напор да се организују курсеви учења француског језика.

Друштво ће обновити сарадњу са институцијама у Лесковцу (Скупштина општине, одељење Министарства просвете, културне и образовне установе) и Републици, пре свега са Француским културним центром и Алијансом Југославија-Француска у Београду. Та сарадња претпоставља и стварање потребних услова за рад Друштва: формирање библиотеке са литературом и АВ материјалима које би првенствено обезбедно Француски културни центар и, изнад свега, добијање сталних просторија за активности Друштва јер, како је и у *Алијанси* (бр. 2, фебруар 1999) истакнуто, "од решења овог проблема зависи, у великој мери, остваривање програма и циљева због којих је оно основано".

Х Р О Н И К А (март 1999 - децембар 2000)

- 1.3.1999. Изншао из штампе други број Алијансе у тиражу од 150 примерака.
- 10.3.1999. У сали Народног музеја у Лесковцу одржано вече посвећено Жану Расину поводом 300 година од његове смрти. О великом француском песнику говорио је Душан Јањић а Расинове стихове читали су Душанка Јанковић, професор, и Милана Ђорђевић, студент. После предавања, представљен је други број Алијансе.
- 18.3.1999. Организовано је саветовање за професоре француског језика. Г. Виктор Шернер (Victor Schermer) из Француског културног центра у Београду одржао је предавање о франкофонији, а учесницима саветовања подељен је дидактички материјал. Саветовање је одржано у сали СО Лесковац.
- 26.3.1999. Привремено је обустављен рад Друштва.
- 24.12.1999. У оквиру обележавања јубилеја великана светске књижевности (Гете, Пушкин, Балзак), Д. Јањић је, поводом 200. годишњице рођења Балзака, говорио о српским темама у Балзаковом делу (Организатор предавања: Народна библиотека у Лесковцу).
- 23.10.2000. Извршни одбор Друштва донео одлуку да Друштво Југославија-Француска обнови рад.
- 12.12.2000. Поводом 150 година од смрти Балзака, Душанка Јанковић, професор француског језика, одржала је предавање: Живот и дело Онореа де Балзака. Одломке из Балзакових романа читала је Сунчица Милошевић, професор. Предавање је одржано у Народног музеју.

ОБЕЛЕЖЕНА СТОПЕДЕСЕТОГОДИШЊИЦА БАЛЗАКОВЕ СМРТИ

Госиоја Јанковић говори о Балзаку

Друштво Југославија-Француска у Лесковцу није било у прилици да у 1999. години достојно обележи велики јубилеј светске литературе: двестогодишњицу рођења једног од највећих француских писаца, Онореа де Балзака. Но, Друштво није пропустило нови повод да се љубитељи књижевности подсети стваралаштва писца *Људске комедије*. Ове, 2000. године, навршило се, наиме, 150 година од Балзакове смрти па је 12. децембра приређено вече посвећено великом романијеру. Овом манифестацијом обележен је, на најбољи начин, и нови почетак рада Друштва.

О Балзаковом животу и делу говорила је Душанка Јанковић, професор француског језика. У живом и надахнутом излагању, задржавајући готово цео сат пажњу бројних посетилаца, она је најпре укратко оцртала нишчев животни

пут а потом се упустила у разматрање његовог грандиозног дела. Изнела је при том низ интересантних података о славном француском књижевнику што је допринело да њено предавање буде још занимљивије и упечатљивије. Предавање је било илустровано одломцима из Балзакових романа које је, на лепом француском језику, читала професор Сунчица Милошевић.

Овај по свему успели културни догађај видно су проpratили својим освртима Радио Лесковац и Телевизија Лесковац.

In memoriam

ВИДАК ЈОВАНОВИЋ (1931-2000)

Осмог јануара 2000. године изненада је преминуо др Видак Јовановић, редовни професор Технолошког факултета у Лесковцу у пензији. Био је један од првих чланова нашег Друштва и важио је за изразитог франкофила. Убрајао се у "француске ђаке" јер је најрадије и најчешће користио литературу на француском језику као и искуства француске флористике. Читаоци *Алијансе* памтиће га и као аутора запаженог чланка, у њеном другом броју, *Ами Буе о флори и вегетацији Србије*.

Професор Јовановић је био врстан научни радник у области ботанике. Његова главна област истраживања била је проучавање флоре и вегетације. Његовом заслугом флористички и фитоценолошки су добро проучени масиви јужне Србије и Косова и Метохије а резултати које је остварио ушли су у X том капиталне националне монографије *Флора СР Србије*. Сам или у коауторству објавио је преко 50 научних радова из флористике и фитоценологије, а значајно је допринео и познавању гљива у овом делу Србије. Др Јовановић се може сматрати оснивачем јужносрпске фитоценолошке школе. Сарађивао је, иначе, са бројним институцијама у земљи и иностранству промовишући тимски рад као модел научноистраживачке активности и испољавајући особине доброг сарадника, руководиоца, ментора и организатора истраживања.

Проф. др Видак Јовановић је рођен 1931. године у занатлијској породици познате и бројне лесковачке фамилије "Абраш" чијем се угледу поносио целог живота: посебан утицај на њега оставио је стриц Јован Јовановић - Абраш, адвокат, посланик и истакнути писац-хроничар догађаја у Лесковцу и широј околини. Основну школу и Гимназију похађао је у родном Лесковцу а затим је завршио ВПШ у Нишу. Студије биологије окончао је у Скопљу 1968, а последипломске студије завршио је 1975. на Ботаничком институту ПМФ у Загребу. Докторирао је 1979. на ПМФ у Новом Саду стекавши звање доктора ботаничких наука. Радио је најпре као наставник основне школе у Гацном Хану и Лесковцу, затим као просветни саветник у ППЗ Лесковац, као професор ботанике на ВПШ у Београду и на крају као професор Технолошког факултета у Лесковцу где је и пензионисан. По одласку у пензију и даље је наставио да се бави научним и наставним радом као хонорарни професор на Учитељском факултету у Врању. Др Јовановић је био члан многих научних и стручних удружења и активни учесник и организатор бројних симпозијума и скупова, посебно о флори југоисточне Србије.

Смрт је наступила изненада и одвојила проф. Јовановића од породице, од нас, његових колега и пријатеља, од његових студената и суграђана; ни тако ненајављена није успела да га одвоји од књиге, вероватно његовог највећег друга; са њом у загрљају отишао је на пут без повратка. После његове смрти остала је празнина; остао је и незавршени рукопис о његовој највећој биолошкој љубави - печуркама, на коме је интензивно радио све до последњег дана свог живота. Остали су и они који ће га се увек радо сећати, као и следбеници који ће завршити и наставити његово велико дело.

Проф. др Синиша Ђорђевић

РЕНЕ ДЕКАРТ (1596-1650)

Рене Декарт (René Descartes, латински Rhenatus Cartesius) један је од највећих француских филозофа, математичар и физичар, оснивач нововековне европске филозофије, посебно модерног рационализма. После студија права и више година путовања по Европи, настанко се у Холандији у којој је провео највећи део стваралачког живота. У Холандији је објавио своја најважнија дела. Умро је у Стокхолму пре триста педесет година. Одбацујући теолошки схоластицизам, Декарт је засновао филозофски систем, картезијанизам, који је на модерним основама поставио теорију реда и ауторитета разума као врховног начела у односу на које се складно организују сви делови једне целине.

Једна од основних поставки Декартовог учења јесте теоријска сумња. Треба сумњати у све да би се открило оно у шта се не може сумњати, у шта се, према томе, мора веровати. Прва извесност до које се на овај начин долази јесте сама мисао, јер је сумња само један вид њеног манифестовања. "Cogito ergo sum" - мислим, дакле постојим - вели он, и из ове прве извесности изводи све остале. Моћ расуђивања, управо здрав разум, способност је која је, по њему, поједнако дата свим људима. Међутим, тачност мишљења се постиже само правилном употребом те способности. Тако је Декарт брзо схватио кључну важност метода и потрудио се да овај проблем најпре реши. Четири основна Декартова правила исправног мишљења, изложена у чувеној *Расправи о методу* (Discours de la méthode, 1637) гласе:

"Прво је било да ниједну ствар не смајтрам истинитом све док је као икакву не схватим, и да не рећи да брижљиво избежавам журбу и предубеђења, и да својим судоцима обухватим само оно што би моје духу изгледало и колико јасно и раздвојено да не бих имао никаквог повода да у њој сумњам.

Друго тражило, да сваку твешкоћу коју истинитијем рашчлапам на онолико деоба колико је могуће и нужно да би их боље решио.

Треће, да се у својим размислима држим редоследа, полазећи од предметна најпростијих и најлакших за поимање, да бих се појео, и олако, степен по степен, до сазнања најсложенијих предмета; и рејтосићавајући чак повезаност у односима између тих предмета који у стварности не ирејтходе један другом.

И последње, да сауда обавим и како појтпун ирејлесг и и како обухвајтно ирејтпипивање да бих био сигуран да ишићанисам иројустито".

Верујући дубоко у науку, Декарт, у ствари, верује пре свега у математику као најпотпунији облик строгог и тачног расуђивања, сматрајући да су поједине науке само онолико поуздане колико су оне методолошки у стању да се приближе математици.

Из темељне истине: "мислим, дакле постојим", Декарт извлачи закључак о постојању душе, њеној бесмртности и коначно о егзистенцији бога, као извора и утоке свескупне духовности, почетка и краја свих ствари.

Декарт се, између осталог, бавио и питањима морала и моралне праксе, По њему, највиша и најпотпунија срећа је духовна и лежи у развијању интелигенције и у трагању за истином.

Као научник, математичар и физичар, засновао је аналитичку геометрију и допринео заснивању математичко-механистичке експерименталне физике. Његова физичка истраживања углавном су се односила на механику, оптику и стварање Васноне. У механици је увео појам силе. Формулисао је закон одржања количине кретања и др. У његовом делу *Диоптрика* садржани су: закон простирања, одбијања и преламања светлости и идеја постојања "стра" као преносника светлости. Главна Декартова дела су: *Расправа о методу, Правила за руковођење умом, Расправа о стирасипима душе, Метифизичке медипиације, Принципи филозофије, Физика и матемајтика, Диоптрика, Геометрија, Меттеори и др.*

С. В. и М. К.

ЛУЈ-ЖОЗЕФ ГЕЈ-ЛИСАК (1788-1850)

Геј-Лисак (Louis-Joseph Gay-Lussac) један је од највећих француских физичара и хемичара 19. века. Године 1800. завршио је Политехничку школу у Паризу а од 1809. је и њен професор. Био је истовремено и професор физике на Сорбони. Од 1832. је и професор хемије у Музеју природне историје у Паризу. Био је члан париске академије наука и њен председник. Умро је пре 150 година у Паризу.

Геј-Лисакова открића у области ширења и својстава гасова као и природе хемијских једињења и елемената (бор, хлор, сумпор...) ушла су у темеље савремене науке. Већ 1802. године, као 24. годишњи асистент чувеног хемичара Бертолеа, утврдио је закон ширења гасова загревањем под сталним притиском, познатији у физици као Геј-Лисаков закон. То је један од основних закона о ширењу гасова при повећању температуре. При повишењу (снижењу) температуре за сваки степен С, одређена количина било ког гаса повећава (смањује) своју запремину за 1/273. део оне запремине коју је гас имао на 0°C под условом да је притисак константан. Према томе, запремина је при константном притиску директно пропорционална апсолутној температури.

Исте, 1802. године, утврдио је и један од основних закона хемије: закон повећања притиска гаса загревањем при сталној запремини (Геј-Лисаков запремински закон). По том закону, запремине гасова који међусобно реагују, као и запремина гасовитог једињења које при том настаје, све мерено под истим условима, стоје у односу простих целих бројева.

Из везе ова два Геј-Лисакова закона са Бојл-Мариотовим законом изведена је једначина, која одређује стање идеалног гаса (једначина гасног стања).

Геј-Лисак је 1815. године нашао да се на основу испаравања одређене количине неке супстанце може одредити густина гаса. Утврдио је и да већина соли на свакој температури имају одређену растворљивост. Проучио је и појаву засићених раствора.

Заједно са физичарем Арагоом 1820. године утврдио је да се вештачки магнет може добити стављањем челичне игле у калем кроз који протиче електрична струја.

Геј-Лисак је вршио и експерименталне летове балоном, 1804. године са колегом Биоом, на висини од преко 7.000 метара ради испитивања атмосфере. Тада је утврдио да је ваздух на тој висини био јако сув, да му је притисак износио 32 мм а температура -9°C. Сем тога, у зачепљеним боцама донео је затворени ваздух, па је констатовао да је његов састав исти као и у приземним слојевима.

За Геј-Лисака се каже да је своје радове писао јасним стилем а да су му предавања била увек "на висини и разумљива".

М. К.

FREDERIC JOLIOT-CURIE (1900-1958)

Frédéric et Irène Joliot-Curie

Frédéric Joliot (dit Joliot-Curie après son mariage), est physicien français; il est l'auteur de travaux sur la radioactivité artificielle, sur la structure et la fission de l'atome, et sur les applications pacifiques de l'énergie nucléaire. Frédéric Joliot-Curie a été le premier haut-commissaire à l'énergie atomique (1946), relevé de ses fonctions en 1950 pour son appartenance au Parti communiste; il a été également président du Conseil mondial de la Paix. Avec sa femme Irène Curie (fille de Pierre et Marie Curie), il a obtenu le prix Nobel dans la chimie pour les travaux sur la radioactivité.

ОНОРЕ ДЕ БАЛЗАК (1799-1850)

Када говоримо о реализму у књижевности најчешће мислимо на Балзака, који је његов најзначајнији представник, а уједно и теоријски отац. Он је унапредно роман као књижевни род и допринео је његовој популаризацији. У предговору *Људске комедије* зацртао је теоријске постулате поетике реализма. Написао је преко стотину романа, књижевни критичари су га назвали "славина која стално тече". Поставио је себи задатак да напише историју француског друштва у његовим преломним годинама (грађанска револуција, Наполеонова империја, рестаурација).

Оноре де Балзак (Honoré de Balzac) је рођен 1799. године у Туру (Tours) у грађанској породици. Студирао је на "collège des Oratoriens de Vendôme", затим у Паризу. Уз студије права уклопила се и приправничка делатност у једној адвокатској канцеларији. Искуство које ће ту стећи биће веома драгоцено у његовом даљњем раду, у описивању људских карактера. Од 1820. почиње да се креће у литерарним и филозофским круговима. Књижевни критичари кажу да је био ексцентрик; описао је стварање нове друштвене класе и њену моћ, али у души је био и остао монархиста, па је сам додао партикулу "де" испред свог презимена. Трошио је много, много више него што су му дозвољавале реалне могућности. Волео је елеганцију, раскош око себе, лепе жене из високог друштва. Жудео је за славом и богатством.

Почео је да се бави књижевним стваралаштвом са циљем да заради за живот. Његови први романи, тзв. "les poignés", писани под утицајем В.Скота и по тадашњој моди, пуни мелодраматских елемената, замршених ситуација, различитог степена инспиративних узлета, нису остварили његове снове. Од 1825. до 1830. Балзак се упустио у послове издаваштва. Међутим, посао је пропао, остали су дугови и порезници који ће скоро до његове смрти куцати на његова врата.

Године 1829. објавио је роман "Le dernier Chouan" у коме је дошао до изражаја његова нова концепција романа: да прикаже стварни живот, праве људе и њихове врлине и mane, отворено без прикривања, без узлепшавања. Долази до изражаја Балзаково сада богато животно искуство, посебно период који је провео у адвокатској канцеларији где је упознао пулсирање ниских људских страсти. Роман је забележио значајан успех а Балзак је славио, ако се тако може рећи, почетак књижевне каријере. Сарадник је многих листова и ревија, о њему се прича, у високо париско друштво улази на велика врата. Следе "La peau de chagrin", "Eugenie Grandet", "Le père Goriot", "Le médecin de campagne", "Le lys dans la vallée", "Illusions perdues", "César Birotteau", "Splendeur et misère des courtisanes", "Les paysans", "La cousine Bette", велика романескна остварења, велика зато што је у њима Балзак изградио низ незаборавних ликова који на свој специфичан начин доживљавају своје људске драме и зато што је успео да уђе у суштину међуљудских односа у друштву у коме влада закон јачег. У избору тема велики утицај на Балзака имао је, свакако, Стендал, његов претеча.

Док је радио на књизи "Чича Горно", Балзак је дошао на генијалну идеју да повећа степен јединства свог романескног опуса. То његово велико откриће је поступак "retour des personnages" који се састоји у томе да се одређене личности појављују у више романа, где добијају веће или мање улоге. 1842. дао је заједнички наслов свом целокупном опусу *La Comédie humaine* по угледу на Дантеа и његову "Божанствену комедију". Ако је Данте дао целовит приказ устројства загробног света и живота после смрти, Балзак се потрудио да да такав целовит приказ живота у савременом друштву. Охрабрен саветима своје пријатељице а касније и супруге, грофице Ханске, он упорно ради последњих осам година свог живота. Преморен грандиозношћу свог подухвата, он умире 1850. неколико месеци након венчања са г-ђом Ханском и након што је вратио све дугове. У богатој преписци са његовом драгом "étrangère", долази до изражаја његова нова, велика страст: да организује и укомпоује своја дела, која назива студије.

Своје велико романескно здање Балзак је поделио на три студије: студије наравн, филозофске студије и аналитичке студије. *Студија наравн* је најобимнији део *Људске комедије*. Њу чини велики број романа које је Балзак затим поделио на подгрупе или "сцене" како их сам назива: "Сцене из приватног живота" које приказују детињство, младост и њихове грешке (*Le père Goriot*, 1835, *Beatrix*, 1839, *Modeste Mignone*, 1844); "Сцене из провинцијског живота" које чине *Le lys dans la vallée*, 1835, *Eugénie Grandet*, 1835, *Les illusions perdues*, 1837; "сцене из париског живота" где слика страсти и пороке карактеристичне за престоницу (*César Birotteau*, 1837, *Splendeur et misère des courtisanes*, 1839); "Сцене из политичког живота" које говоре о људима и интересима ван општих закона (*Le député d'Arcis*, *Une ténébreuse affaire*, 1843); "Сцене из војничког живота" где је једини вредан роман *Le dernier Chouan*; најзад, "Сцене из сеоског живота" (*Le médecin de campagne*, 1833, *Le curé de village*, 1841, *Les paysans*, 1844). Ипак, ова архитектура није сасвим оправдана и често оставља утисак случајности.

Научно теоријске и идејне постулате *Људске комедије* Балзак је изложио у њеном предговору који се уједно сматра и манифестом реализма. Из овог предговора дознајемо да је полазна тачка његових опсервација била аналогија животињског и биљног с једне и људског друштва с друге стране. Одушевљен радovima природњака и натуралиста који су сматрали да се животиње и биљке развијају и попримају облике у зависности од средине и услова у којима живе, Балзак сматра да је и друштво слично природи. Људи се разликују у зависности од средине у којој живе и раде; тако, војник се разликује од сељака, научник од трговца, песник од морнара, као што се разликују животињске врсте између себе. Основна књижевна средства којима се служи да би слику преточио у роман су: "observation" и "imagination". Аутор има, најпре, улогу посматрача а затим ствараоца који своје ликове ставља у нове и увек другачије ситуације: "... il faut d'abord regarder, se laisser longuement imprégner du spectacle sans cesse changeant de la réalité humaine et sociale". Последица примене ове теорије у Балзаковој уметничкој пракси је склоност ка дескрипцији. Спољни оквир даје уводне информације, сваки детаљ, свака нијанса тежи истом циљу: да помогне читаоцу да схвати суштину једног карактера, дубину једне драме. Све је повезано: спољашњи изглед и унутарњи морални израз; покрети са унутрашњим доживљајима, итд. Тако, у делу *Чича Горно*, сам део града у ком се налази пансион Вокер, затим изглед улице на изглед куће, обавештавају читаоца о друштвеном статусу и категорији људи који тамо обитавају. Циљ природњака је да опише животињске врсте а писца да опише људске врсте. Да би то остварио, Балзак узима најкарактеристичније црте једне категорије људи и концентрише их на једну личност која на тај начин постаје његов

тип (чича Горно-тврдица, Растињак-аривиста, Вотрен-отпадник).

Балзакова дела надмашују теоријске поставке и књижевне постулате које је сам прописео. Дела као "Евгенија Гранде" и "Чича Горно" спадају у обавезну школеку лектуру, а сваки ко је имало култивисан прочитао је бар неку од његових књига: те књиге нису изгубиле свежину и лепоту, зато Балзака, 150 година након његове смрти, и даље волимо и радо читамо.

Душанка Јанковић

GUY DE MAUPASSANT (1850-1893)

Après une enfance passée dans la campagne normande et des études au lycée de Rouen, Guy de Maupassant s'efforce de se faire à Paris une place dans le monde des lettres. Disciple de Flaubert, ami de Zola, il va devenir célèbre en publiant une nouvelle, *Boule-de-suif* (1880). Dès lors, romans et contes se succèdent, accueillis avec succès. Mais au moment où tout semble réussir à l'écrivain, il sombre dans la folie et meurt à la clinique du docteur Blanche.

De 1880 à 1891 Maupassant a publié près de 300 nouvelles (rassemblées en plusieurs recueils), six romans et trois volumes d'impressions de voyage.

Le pessimisme. Autour de lui, Maupassant ne voit que tristesse. En lui, il ne trouve qu'angoisse.

Les personnages de Maupassant sont au mieux des cyniques, au pire des abrutis, et le plus souvent des médiocres. Cette triste vision de l'humanité s'exprime en particulier dans la peinture du paysan normand: fort éloignés des doux bergers de George Sand, les paysans de Maupassant sont bornés, arriérés, abrutis par l'eau-de-vie; mais toute leur ruse se réveille dès qu'il est question d'argent.

La folie et la mort obsèdent Maupassant. Dans *Le Horla*, il nous livre le journal d'un homme hanté par une présence invisible, inquiétante.

Les romans. Les deux grands romans de Maupassant, *Une Vie* et *Bel-Ami*, se font pendant, comme deux portraits symétriques et contrastés.

Une Vie, c'est une vie de femme; Jeanne, une sorte de nouvelle madame Bovary, plus sage, plus résignée, subit au cours de son existence déception sur déception. Les derniers mots du roman sont célèbres par leur tristesse résignée et passive: "la vie, voyez-vous, ça n'est jamais si bon ni si mauvais qu'on croit."

Bel-Ami offre en regard un destin d'homme. Le séduisant Georges Duroy, sensuel et cynique, parviendra à la réussite sociale grâce au journalisme qui mène à tout et aux femmes qu'il sacrifie froidement à son ambition.

Les nouvelles. La supériorité de Maupassant dans le genre de la nouvelle tient au type de sujets qu'il choisit et à sa manière d'écrire.

La petite histoire vraie, la plupart du milieu rustique, constitue le premier type de sujet pour le nouvelliste. Mais à côté de l'inspiration réaliste, l'auteur du *Horla* cultive aussi l'inspiration fantastique, à laquelle convient si bien le cadre resserré de la nouvelle: la brièveté du récit empêche que se dissipe le mystère et donne aux effets d'horreur une brutalité saisissante.

Le style de Maupassant est simple et naturel; il n'y a pas d'effets chez lui: le récit semble se dérouler de lui-même; mais cette apparente facilité résulte d'un travail très poussé, en particulier dans le sens de la concision. Qu'on réalise le début de n'importe quelle nouvelle: en quelques mots, tout est indiqué (décor, situation, personnages...). Maupassant excelle aussi dans le portrait rapide; il sait "croquer" une silhouette, fixer le geste typique, souligner le trait révélateur.

Maupassant fut un admirable conteur d'histoires. Son art du récit, bref, dense et naturel, le place au premier rang des écrivains du XIXème siècle.

ЖАК ПРЕВЕР (1900-1977)

Жак Преввер (Jacques Prévert) је неоспорно најчитанији француски песник XX века. Његове песничке збирке (*Речи, Приче, Предсјава, Велики пролетни бал, Киша и лепо време, Збрда-збола, Стивари и остало, Сунце ноћи* и др.) штампане су у, за поезију, огромним тиражима, а имале су великог одјека и у целом свету (Преввер је превођен и радо читан и код нас). Своју популарност и славу Преввер дугује пре свега својој првој збирци песама *Речи* (Paroles) чија је појава 1945. године представљала изузетан песнички и културни догађај у Француској. Песничка поетска реч, свежа, спонтана, искрена, непосредна, "тако жива и тако слободна" на мах је допрла до срца широког круга читалаца јер се, писана једноставним језиком свакодневног говора, бавила присним темама човекове свакодневице. Приказујући многострука лица свакодневице, Преввер постаје њен хроничар, њен сликар и изнад свега песник који у њеном наизглед обичном пулсирању открива узбудљиву и патетичну слику човека и његове судбине.

Преввер је и песник Париза. Он га воли дубоко, искрено, страшно. Блиски су му париски паркови, улице, булевар и Сена, нарочито Сена ("о животу не причај Сени гледај"). Опевајући Париз и сликајући свакодневни живот, писац *Речи* се бави вечним песничким темама, као што су: љубав, слобода, пролазност живота, смрт. Љубав је неискрпни предмет Превверове поезије. Она је најјаче осећање које испуњава песника, она је живот сам, необјашњиво чудо које има готово исцелитељску моћ. У Превверовом љубавном циклусу присутни су патња, бол, чак и горчина, али у њему ипак претежу животна радост, ведрина и осећање среће. Преввер чврсто верује у љубав, а она се не исцрпљује само у односу мушкарца и жене. Његова поезија изражава и топлину људске солидарности и пријатељства. Песник је увек на страни оних који пате, који су напуштени и заборављени и он искрено саосећа са људским невољама. Он је посебно привржен деци и све његове симпатије окренуте су свету детињства и младости, свету чедности и невиности. Животна радост којом најчешће зрачи љубав меша се у многим Превверовим песмама, не само љубавним, са тугом и сетом. Песник је свестан пролазности живота, неминуности смрти и жалост за прохујалим временима среће патана и његове стихове. Сећање на младост, љубав, некадашње срећне тренутке, изражава се и до горчине дубоком тугом када је супротстављено окротној стварности, подтакнуто црном несрећом, каква је нарочито рат. У "Барбарн", тако, сумор избија из контраста двеју слика. Сliku некадашњег Вреста среће и љубави:

*Сећаш се Барбара
Киша је мила над Бресњом оног дана
А ти си мила насмејана
Срећна махра раздрађана*
замањује слика Вреста данас, разореног,
ратом опустошеног, у црно завијеног:
*Над Бресњом киша неиресњано лије
Као што је некада мила
Све је разорено ништа ко пре није
Стирајући киша све је у црно завила*

Уз љубав, слобода је најприсутнија тема али и извор надахнућа у Превверовом песничком стваралаштву. Слобода је, по њему, неодојива од љубави, оне се узајамно прожимају и условљавају. Љубав окована није љубав, слобода без љубави није слобода. Као и љубав, слобода је сам живот:

*Кад је живиој озрачана
сваки дан је један бисер
Кад је живиој какао један
сваки дан је једна суза*

Љубав према слободи даје узбудљиву снагу Превверовој поезији. Бранити слободу, он силовито устаје против насиља, тираније, поробљавања, рата који је највећа тамница слободе.

Жак Преввер није само, како то каже Пјер де Боадефр, "нежни пријатељ заљубљених, сиротих, понижених, песник клупа и градских вртова, меланхоличног и насмејаног света". Велики део његовог песничтва обележен је трагичним осећањем живота. Испод ироније, духовитих досетки, поруге, избијају често егзистенцијална стрепња, безнађе, очај; кроз инвентаре ствари и догађаја, кроз призоре свакодневице, помаља се толико пута ружно, трагично лице стварности.

Значај Превверовог песничког дела не лежи само у његовој садржини, у окренутости природном животу, човеку и стварности. Његова највећа вредност је у начину на који песник изражава своја поетска опредељења. Преввер то чини једним новим, оригиналним песничким језиком који се радикално разликује од владајућег стила модерне поезије. Он је велики песник зато што једноставан језик свакодневног говора којим се служи преображава њему својственом

вербалном алхемијом у снажан поетски исказ, зато што за садржину својих песама проналази најприкладнију песничку форму. Његов језик је, на свој начин, веома богат. Повезујући речи у разне спрегове и комбинације, смеле и необичне, он им удахњује нова значења, даје им нови смисао; он у својој песничкој реченици спаја хетерогене елементе, пермутује речи, раздешава их каткад ортографски и синтаксички, играјући се са њима производи неочекиване и изненађујуће обрте. Но, безбројне асоцијације од којих је саткана Превверова лирика, игре речи, каламбури, двосмислености, неологизми, арго, нису само плод разигране и креативне игре језика и маште којима се откривају неслушене могућности које језик крије у себи. Француски писац користи разна језичка средства да би остварио снажније уметничке ефекте, да би причу учинио упечатљивијом.

Поезија Жака Преввера, једноставна и оригинална у исти мах, звучна и ритмична, семантички богата, обнавља у свом чудесно искованом песничком амалгаму првобитни сјај речима и стварима, спаја неспојиво, претвара песак у злато, помера границе могућег и немогућег. Она је "непрекидна свежина света", поезија за сва времена.

Превверовој уметничкој биографији треба додати текстове за шансоне које су повећале његову популарност, позоришне комаде и сценарије за неке значајне француске филмове (на пр. Марсела Карнеа: *Обала у магли, Дан се рађа, Деца раја, Вечерњи посећеници*). Треба, најзад, истаћи да се успешно бавио и сликарством као аутор колажа.

Душан Јањић

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY (1900-1944)

Antoine de Saint-Exupéry (né à Lyon, disparu sur le front méditerranéen comme pilote de guerre), n'a pas eu le temps de produire une oeuvre volumineuse; la mort l'en a empêché. Ce n'était d'ailleurs pas un littérateur de profession; il vivait avant tout pour l'aviation, dont il fut l'un des héros (l'Atlantique-Sud, Paris-Saigon, etc.). Ses livres ne prétendent exprimer que son expérience d'aviateur. "Le paysan, dit-il, dans son labour, arrache peu à peu quelques secrets à la nature, et la vérité qu'il dégage est universelle. De même l'avion, l'outil des lignes aériennes, mêle l'homme à tous les vieux problèmes". On comprend comment cet homme de métier se double d'un écrivain et d'un penseur: sa plume enregistre ses constantes découvertes du monde et de l'esprit humain. C'est aussi un artiste; il possède, quand il se surveille, une langue pure, dense, poétique et charmelle; il déteste les effets faciles, la grandiloquence, le pathétique; ses mots simples déterminent une résonance indéfinissable, inoubliable.

Le premier roman de Saint-Exupéry fut *Courrier sud* (1929), un roman encore assez mal venu. Mais à partir de *Vol de nuit* (1931), Antoine de Saint-Exupéry, maître de son style et dédaignant toute affabulation romanesque, ne produit que des chefs-d'oeuvre. *Vol de nuit* est un épisode de la lutte pour l'établissement de la première ligne régulière avec l'Amérique du Sud. *Terre des hommes* (1939) s'élève jusqu'à la méditation lyrique. *Pilote de guerre* (publié en 1941 aux Etats-Unis) expose tragiquement la mission inutile d'un pilote français au-dessus des lignes allemandes en juin 1940. La *Lettre à un otage*, courte plaquette, contient le message envoyé d'Amérique par Saint-Exupéry à un de ses amis juifs. Enfin, *le Petit prince* (1945) est un délicieux petit conte pour les enfants; il atteint parfois à une véritable profondeur philosophique et à la haute poésie. On a publié aussi un essai touffu de notes posthumes sous le titre *Citadelle* (1948), et bon nombre de lettres.

La renommée de Saint-Exupéry s'est répandue dans le monde entier. Traduit dans toutes les langues, il représente un des côtés les plus sérieux de l'âme française.

CHARLES DE GAULLE (1890-1970)

Charles de Gaulle est général et homme politique français. A la tête d'une division cuirassée en 1940, puis sous-secrétaire d'Etat à la Guerre dans le cabinet P. Reynaud, il refusa l'armistice et partit pour Londres, d'où il lança un appel à la résistance le 18 juin 1940.

Ayant dirigé la résistance française contre l'occupant allemand, il assumait le pouvoir après son entrée à Paris, le 25 août 1944, puis démissionna de la présidence du gouvernement provisoire (juin 1944 - janvier 1946). Il fonda en 1947 le Rassemblement du peuple français, au sein duquel il développa les thèmes de l'indépendance et de l'unité nationales, mais l'échec du mouvement l'amena, en 1953, à se retirer de la vie politique ("traversée du désert").

En 1958 (événements d'Algérie), il fut appelé par le président Coty à former un gouvernement (1-er juin) et fit approuver par référendum (28 septembre) une Constitution qui instaurait la V-ième République, dont il fut élu en décembre le premier président; il mit fin à la guerre d'Algérie (accords d'Evian, 1962), impulsa une action diplomatique audacieuse et fit réviser la Constitution (élection du président de la République au suffrage universel, 1962). Réélu en 1965, il dut faire face à la crise de mai 1968 et démissionna en 1969 après l'échec subi par le référendum portant sur la "régionalisation" et la réforme du Sénat. Il se retira à Colombey-les-Deux-Eglises où il mourut en 1970.

Comme écrivain, Charles de Gaulle est l'auteur d'ouvrages militaires (Vers l'armée de métier, 1934) et de Mémoires (publication 1954-1959 et 1970-1971).

ПОЕЗИЈА У ПРЕВОДУ

Marc Alyn

Превод: Љилана Јањић

JE T'ATTENDS

*Je t'attends. Je t'attends. La nuit coule. Qui vive?
J'entends ton pas qui viens vers moi de l'autre rive.*

*Je t'attends. Le destin enroule comme un fil
Ce temps sans toi vécu, qui pèse moins qu'un cil.*

*Je t'attends. Mon présent n'est rien que le chemin
A suivre pour saisir entre mes doigts ta main.*

*Je t'attends. Je t'attends. Viens vite. Il se fait tard.
Les trains, sans s'arrêter, filent vers d'autres gares.*

*Je t'attends. J'ai franchi la moitié de mon âge,
Fleuve dont nul ne fait à l'envers le passage.*

*Je t'attends. Et je sais que parfois tu écoutes
La plainte de mon chant comme un pas sur la route.*

*Je t'attends. Je dessine tes traits, je retouche
La courbe de tes reins pour y lisser ma bouche.*

*Je t'attends. Je t'invente et te donne le jour:
Chacun de deux amants enfante son amour.*

*Je t'attends. Les étés dévorent les printemps.
Nous aurons le muscat, faute de lilas blanc.*

*Je t'attends. Je t'essaie des prénoms, des allures
Comme on glisse des clés fausses dans la serrure.*

*Je t'attends. mon oreille a besoin de ta voix.
Ton silence déjà bruit comme un opéra.*

*Je t'attends. Tu le sais, tu le sens, tout au fond
De ton âme exilée qui cherche aussi mon nom.*

*Je t'attends. Rejoins-moi avant la mort qui ronge
Par d'étranges sentiers couleur d'or et d'orange.*

*Je t'attends. Et je mets tant d'ardeur à t'attendre
Que, lorsque tu viendras, ma flamme sera cendre.*

ЧЕКАМ ТЕ

*Чекам те. Чекам. Ноћ је. Ко ти тихо ђази?
Чујем твој корак, с обале друже долази.*

*Чекам те. Судбина моја у клупко своје
Време без тебе ко претрпај ока што је.*

*Чекам те. Живој мој јуј је само да би
Моја рука твоју успела да зграби.*

*Чекам те. Чекам те. Касно је пожури!
Воз не стајаје, к' дружим станицама јури.*

*Чекам те. Моја је доб већ најола краћа,
Њене реке ток никад се уназад не враћа.*

*Чекам те. И знам какав да ти је на уму
Тужна песма моја ко корак по друму.*

*Чекам те. Цртам лице твоје, поправљам
Облине тела да на њих усне стављам.*

*Чекам те. Измишљам те са јуно жара:
Сваки заљубљеник љубав своју ствара.*

*Чекам те. Лепа прождиру пролећа рана.
Имаћемо мускај, умесно љилана.*

*Чекам те. Тражим ти имена, слику праву
Ко што се увлачи погрешан кључ у браву.*

*Чекам те. Мом уху је потребан ђлас твој.
Бујање твоје већ бруји ко песме пој.*

*Чекам те. Ти ти знаш, осећаш ти, у дну
Твоје изнране душе што пражу ме у сну.*

*Чекам те. Сигни ме пре смрти што вреба
Чудним стазама боје злата и неба.*

*Чекам те. Ал' у чекању љубави што што
Пламен ће мој, кад дођеш, постојати зариши.*

Dragan Tasić

JE VEUX DIRE A CZESLAV MILOSZ

Tous les jours, nous faisons notre travail quotidien en espérant que c'est bien pour nous. Est-ce que nous sommes sûrs que c'est bien pour les autres? Dans le monde matériel on ne peut plus distinguer l'absolu que sous la forme d'une certaine quantité dont la signification finale nous échappe. Tous les jours, peut-être, nous faisons le mal, en l'ignorant. De même il suffit d'exister oisif, si peu actif, pour donner la foi au prince des ténèbres. Dieu n'est le créateur du monde - caché, il est la source de l'espoir. Le nouvel ordre du monde moderne se manifeste malgré notre volonté, il est le fait accompli - en Serbie, on vit d'une façon différente voulue ou non voulue. Les habitants du Kosovo, le peuple du reste du pays serbe, pourraient s'écrier qu'ils trafiquent, se défendent, trouvent une nouvelle loi de vie, devant tout soldat de l'Alliance atlantique s'il était curieux de savoir ce qui se passe avec eux. Mais, ce soldat n'est pas curieux, comme tous, comme toujours, il veut entendre ce qu'il accepte en vraie estimation des valeurs. Pour les gens du pays, le nouvel ordre est une contrainte et une nécessité à la fois. Il ne faut pas croire aux miracles, les perspectives mises dans une région d'attente de la plupart des gens restent vides. C'est de la politique. Le vieux système n'est pas capable de survivre, il est tombé, il faut se mouvoir, c'est tout. Comment alors se tenir calme devant les exigences d'une vie commode, se soustraire au courroux qui nie le monde ancien et ne voit pas que le monde nouveau exauce les désirs d'une existence vaste, rapide et riche? Pas d'argent, pas d'idées nouvelles; trouvez donc votre voix propre et travaillez pour donner de nouveau la foi au prince des ténèbres, ou sauvez votre âme on ne sait comment.

Димитрије Милетић: Цртеж

LE SECRET DU LIVRE LE GRAND MEAULNES

"Et déjà, je l'imaginai enveloppant sa fille, la nuit, dans un manteau, et partant avec elle pour la rencontre de nouvelles aventures".

C'est la dernière phrase dans *Le Grand Meaulnes* d'Alain-Fournier, et quand on ferme le livre, les questions restent. Pourquoi c'est ainsi, nous ne saurons jamais. Mais, nous savons ce qui reste en nous, dans nos coeurs, et c'est l'admiration: l'admiration d'une amitié très grande et l'admiration d'un amour tragique.

C'est le livre qui n'est pas comme les autres. C'est une nouvelle expérience, la porte qui ouvre le chemin d'une nouvelle dimension, la dimension qui nous donne la possibilité d'être là, avec François Seurel et avec le Grand Meaulnes.

Moi, j'ai été là, du premier au dernier mot de ce livre et j'étais étonné par la beauté d'Yvonne de Galais, quand je l'ai vue pour la première fois à la fête extraordinaire, j'ai souffert pour elle comme le grand Meaulnes, et aussi je l'aimais secrètement comme François Seurel. Quand, pour la première fois, mon pied s'est posé, durant quelques pas, sur un banc de sable fin de Sainte-Agathe, j'ai pensé que je n'en partirais jamais. Avec le premier pas ma vie a commencé avec mes amis François Seurel et Augustin Meaulnes et vous vous trompez si vous pensez que notre amitié a fini. Elle sera de plus en plus grande à chaque nouvelle rencontre. Dans ce livre je découvre la philosophie de ma vie, je découvre mon meilleur ami, mon grand amour. Vous pouvez penser que je suis démodé, mais je veux seulement avoir un ami comme c'est Meaulnes qui ne parle pas beaucoup, mais qui parle avec ses gestes, avec ses yeux et qui sent quand tu te sens mal; je veux découvrir l'amour comme il l'a découvert, le sentir encore de la première rencontre, le découvrir dans un merveilleux château, caché profondément au bois où la fête extraordinaire a eu lieu.

C'est pourquoi je vous découvre le secret du livre qui s'appelle *Le Grand Meaulnes*. Ce n'est pas le livre qu'on lit et que l'on ne l'ouvre plus jamais, c'est le livre qu'on peut lire toujours.

Miloš Filipović,
Ecole de médecine

Illustration pour *Le grand Meaulnes*

LES DROITS DE L'HOMME REPRESENTENT LA CONFIRMATION DE LEUR INTEGRITE

Les droits humains - ce sont les miens. Le droit? Que signifie cette notion? Est-ce une norme légale qui doit être acceptée par tout le monde? En ce qui concerne les droits humains prévus par la loi, je n'en sais que peu de chose. Ce sont les droits de chacun d'être libre, indépendant et égal en droits. Mais, pour être heureux, pour avoir une vie complète, les droits légaux ne sont pas suffisants. Comme l'homme est un être de bon sens, un être qui a ses sentiments, ses besoins - il faut qu'il les satisfasse. Il faut suivre soi-même, mais pas au détriment des autres. Il ne faut pas exagérer en rien. Ce qui m'intéresse, ce sont les droits et les besoins humains qui rendent la

vie plus belle, plus authentique, complète. Ce sont les droits de chacun de tomber amoureux de quelqu'un, d'être aimé, de réaliser ses rêves, d'exaucer ses vœux. Bref, il faut agir sur l'ordre de son coeur, et de raison. C'est le secret d'une vie extraordinaire.

Quant à moi, je m'efforce d'être forte, patiente, de prendre les gens et les choses tels quels. Je ne me plains pas, je continue ma lutte, je veux confirmer mes valeurs. J'ai beaucoup de rêves. Pour les réaliser, je souhaite être princesse et avoir une puissance illimitée. Mais il y a un décalage entre le rêve et la réalité. Je sais que certains gens possèdent une puissance réelle: leur puissance c'est l'argent. "L'argent est un bon serviteur, mais un mauvais maître". C'est vrai. Ils se trouvent supérieurs aux autres, ils pensent que tout leur est permis. Il faut les éviter. Ils peuvent nous jouer un mauvais tour. Mais, de l'autre côté, si quelqu'un nous impose la lutte, il faut être courageux, il faut savoir se défendre. Pas un homme ne peut nous imposer sa volonté, nous sommes tous égaux en droits.

En ce qui concerne les émotions, elles sont négligées en ce moment. Mais, je sais que l'amour est quelque chose de plus beau, de plus important à la vie. Sans amour - on ne peut pas vivre. L'amour comble notre âme, notre coeur, notre cerveau. Condamner quelqu'un à la vie sans amour, c'est le condamner à la servitude. La vie ne peut pas être complète sans amour, car il ennoblit notre âme, notre coeur...

Donc, comment finir? Qu'est-ce qu'il faut ajouter encore pour encourager ceux qui n'ont pas d'audace ni de volonté pour défendre leurs droits? Comment les influencer? Je crains que ce soit impossible ou à peu près, parce que chaque homme devrait savoir ce qu'il veut, quels sont ses buts. Par conséquent, il faut être sûr de soi-même, de ses vœux, de ses objectifs et en ce cas, rien n'est difficile.

Nataša Petrović,
lycée de Leskovac

ИСИДОРА СЕКУЛИЋ И ФРАНЦУСКА КЊИЖЕВНОСТ

Исидора Секулић је рођена 17. фебруара 1877. у Мошорину, Бачка. Завршила је три године реалке у Земуну, четврти разред Више женске школе у Новом Саду; три године Учитељске школе у Сомбору завршила је 1894. године. Од 1894. до 1897. завршава Педагошку школу у Будимпешти - група математичко-физичка, а почетком 1897. полаже допунску матуру са историјом, латинским и француским језиком. Као приватни слушалац студирала је упоредну књижевност, у разним местима и са прекидима, од 1904. до 1909. године.

Предавала је као професор у Вишој девојачкој школи у Панчеву, у Вишој женској школи у Шапцу, и у Другој женској гимназији у Београду од 1912. до 1931, када је на своју молбу пензионисана.

Исидора Секулић је била велики љубитељ француског језика и француске књижевности. Била је активан члан Друштва пријатеља Француске (Société des amis de la France). Ево шта Исидора Секулић каже поводом француског превода *Одисеје* од Виктора Берара: "Ја Французима паклено и грешно завидим на језику. И кад неко говори и пише као Берар, у ватру бих ушла за његову поетичност..."

Разнородно је књижевно дело Исидоре Секулић: проза - *Сајућници* (1913), *Из прошлости* (1919); роман - *Ђакон бољородичине цркве* (1919); путопис -

Писма из Норвешке (1914); летопис - *Кроника паланачког зробиља* (1940); монографија - *Његошу књижа дубоке оданости* (1951); избор из есеја, чланака и путописних бележака објављених у периодици штампан је 1977. године у неколико књига: *Из домаћих књижевности* (1, 2), *Из страних књижевности* (1, 2), *Записи, Аналитички тренуци и теме*.

Оно што нас посебно интересује у овој белешци о нашој славној књижевници, то је каква је њена духовна веза са француским језиком, француском уметношћу, Француском уопште. Та веза је врло снажна и врло слојевита. Исидора је искрено волела поетични француски језик, Париз, Французе... Многи њени есеји и записи са путовања мотивисани су делима француских уметника и темама везаним за Француску. Навешћемо неке од њих: *Париз* (1938) - објављен у *Књизи о Француској; Луксембуришка башиња у Паризу* (1926), *Катедрала у Шаритру* (1939), *Два дана у француском селу* (1925), *Французи, они, они* (1956), *У хоћелу над свеском Ла Фонтена* (1921), *Сара Бернар* (1923), *Анајол Франс* (1924), *Пол Валери* (1928), *Стеенгал* (1929), *Нека реч ресејкиа и љубави - сто година ос смрти Балзака* (1950), *André Malraux: La voie royale* (1931), *Франсоаз Саган* (1954), и др.

Ево како Исидора започиње свој есеј *Французи, они, они*: "... па нешто даље Французи и ми, тема коју је сараднику предложило уредништво. Није та тема ни нестварна ни без тежишта, не. У нашој земљи, Француска револуција, културна историја, књижевност и језик, цар-језик, на домаћем су репертоару. Француска невоља и јад, наша су брига и туга. Кад тамо не ваља, овде културни људи камење гутају. Но до трајнијих и конкретнијих додира долазило је пре свега у време ратова и избеглиштава, у крвавим часовима херојства и мучном за

обе стране избегличком бављењу у Француској наших сиротих прекобројних изгнаника, - онда људи носе право своје лице. Познали смо се, дакле! Нашли се сличнима нарочито на рапавој страни темперамената..."

За редовног члана Српске академије наука и уметности Исидора Секулић је изабрана 1950. године. Њен допринос нашој књижевности и култури, немерљив је. Умрла је 5. априла 1958. године.

Златко Манојловић

LAMARTINE SUR LA SERBIE

A peine sorti de ces forêts où germe un peuple neuf et libre, on regrette de ne pas le connaître plus à fond; on aimerait à vivre et à combattre avec lui pour son indépendance naissante; on recherche avec amour d'où il est éclos, et quelle destinée ses vertus et la Providence lui préparent...

L'histoire de ce peuple n'est écrite qu'en vers populaires, comme toutes les premières histoires des peuples héroïques. Ces chants de l'enthousiasme national, éclos sur le champ de bataille, répétés de rangs en rangs par les soldats, apportés dans les villages à la fin de la campagne, y sont conservés par la tradition. Le curé ou le maître d'école les écrivent; des airs simples, mais vibrants comme le coeur des combattants, ou comme la voix du père de famille qui salue de loin la fumée du toit de ses enfants, les accompagnent; ils deviennent l'histoire populaire de la nation... Un peuple, nourri de ce lait, ne peut plus jamais redevenir esclave...

L'histoire de ce peuple devrait se chanter et non s'écrire. C'est un poème qui s'accomplit encore...

Voyage en Orient, 1835

МИХАИЛО ПЕТРОВИЋ - МИКА АЛАС - ФРАНЦУСКИ БАК

Пре две године, 1998, навршило се 130 година од рођења Михаила Петровића, по неподељеном признању једног од највећих српских математичара. Он је знатно утицао на развој наше науке и културе као научник и професор Универзитета у Београду, као учесник у поларним експедицијама и плодни путописац егзотичних крајева на земљиној кугли.

Михаило Петровић је рођен 6. маја 1868. године у Београду, где је завршио основну и средњу школу. По ондашњем закону гимназија је била седморазредна, тако да је већ јуна 1885. у својој седамнаестој години положио испит зрелости. За овај испит припремао се врло савесно. Више пута, у доцнијим годинама, Михаило Петровић је указивао на значај и ниво знања на испиту зрелости. Као редовни професор Велике школе и Београдског универзитета доста се залагао на испиту зрелости у београдским и крагујевачким гимназијама где је био изасланик Министарства просвете. Михаило Петровић је у гимназији био просечан ученик са "шареним" оценама и припадао је оној групи ученика која је показивала интересовање за предмете природних наука. Под утицајем својих професора развио је склоности према хемији, физици и математици. Међутим, млади Петровић се одушевљавао као гимназијалац и књижевно-историјским предметима из којих је имао одличне оцене. Занесен хемијом већ у четвртом разреду гимназије, у својој кући прави хемијску лабораторију, где изводи почетне и врло смеле експерименте. Ову склоност према хемији наводимо јер је то био пресудан разлог да Михаило Петровић упише Велику школу и да се определи за природно-математичке науке. Имао је посебне склоности и према математици. Више симпатија је имао према аналитичким задацима него према геометрији. Ову своју особину задржао је и у доцнијем истраживачком раду, а интересантно је и да се цела школа математичара окупила око њега није интересовала за истраживања у геометрији. У математичком семинару и, доцније, математичком институту Филозофског факултета, дуго година није било математичара који се бавио геометријом.

Интересовање Михаила Петровића за математику нагло је расло са годинама, тако да се при крају студија на Великој школи, од групе природно-математичких предмета, Петровић дефинитивно определио за математику.

Природно-математички одсек Велике школе у Београду завршио је 1889. године. Исте године отишао је у Париз и тамо је, после припремања од годину дана, положио пријемни испит на *Ecole Normale Supérieure*, у којој је остао све до 1894. За то време завршио је на *Faculté des Sciences* у Паризу: лисанс математичких наука (1892), лисанс физичких наука (1893) и докторат математичких наука (1894).

Крај прошлог века означава можда и најзначајнији период за француску математичку науку. Тај период се поклапа са периодом студирања М. Петровића у Паризу. Његови професори су били: Poincaré, Darboux, Picard, Hermite, Painlevé, Appell, Tannery, Boussinesq, Koenigs, Lipmann - све славна имена не само француске већ и светске науке.

Докторска теза Михаила Петровића: *Sur les zéros et les infinis des intégrales des équations différentielles algébriques* (Paris, 1894, 109 p.) садржала је значајне резултате, тако да је неке од њих познати математичар Пикар унео у своју монографију.

Комисију за одбрану тезе чинили су водећи француски и светски математичари: Ермит (председник Комисије), Пикар и Пенлеве (испитивачи).

Из Париза Михаило Петровић је писао веома често свом школском другу Павлу Поповићу. На пример, у писму од 8. октобра 1889. пише између осталог: "...ишћо се ишће моје садашње околине, мођу ти казаћи да сам задовољан, а да би ми најрођив сјтраино ишћко било да сам остјао у Немачкој. Нема овде оне уићежнујосћи, церемонија и жљујих обичаја, које сам за оно неколико дана ишћо сам у Немачкој иронео - имао ириликке да видим. Овде ти је све некако ирироуно, лако, без икакве ишћежнујосћи и церемонија. Кој Шваба ти је као законом ирроисано како ирреба да ти је држање у ишој и ишој ирилици, како ирреба држаћи нож, а како виљушкку ишћ., док кој Француза све ишо иде онако како је најлакше и најириродније, као и све друђе сјвари. Па чак можеш се овде и посићи како жоу хоћеш; никоме нећеш иасћи у очи и имаћи каквих иеирилика..."

Одмах по положеном докторском испиту Михаило Петровић је изабран за редовног професора Велике школе у Београду, а 1905, по укидању Велике школе, министар просвете је међу првих осам редовних професора Универзитета у Београду поставио и Михаила Петровића. Од 1894. до 1943. године М. Петровић је неуморно и предано стварао научне и наставне кадрове за математику у Србији. Његова предавања одликовала су се једноставношћу и привлачила су студенте. За сваки од курсева које је предавао, Михаило Петровић је издао скрипта или уџбеник. Под његовим утицајем формиран је читав низ научних радника у математици. Из теоријске математике код њега су докторирали: Младен Берић, Сима Марковић, Тадија Пејовић, Радивоје Кашанин, Јован Карамата, Милош Радојичић, Драгослав Митриновић, Данило Михљевић, Константин Орлов, Петар Музен и Драгољуб Марковић.

Михаило Петровић 1932. године, заједно са Милутином Миланковићем, покрене часопис на страним језицима *Publications mathématiques de l'Université de Belgrade* који и данас излази. Петровић је такође један од иницијатора публикације *Bulletin de l'Académie des sciences mathématiques et naturelles de Belgrade*. Као млад човек, 1900. године, Михаило Петровић је постао редован члан Српске академије наука а био је члан и више иностраних академија наука и члан многобројних научних друштава. Учествовао је на многим међународним математичким конгресима и држао предавања на иностраним универзитетима.

Михаило Петровић је био веома плодан математички радник. Први његов рад објављен је 1894. године у издању Академије наука у Паризу *Comptes rendus de l'Académie des sciences de Paris*. Од тада па до своје смрти, 1943. објавио је око 250 радова од којих су 12 посебна научна дела - монографије. Радове је штампao у земљи и иностранству на српском и француском језику. Сви радови могу се поделити у следеће области: аритметика, неједнакости, полиноми, функције комплексне променљиве, диференцијалне једначине, интегрални рачун и општа феноменологија. Чак и данас у радовима М. Петровића многи математичари проналазе идеје за даља истраживања. Познате школе из функционалних једначина и неједнакости Драгослава С. Митриновића (1908-1992) вуку корене из неких радова М. Петровића. Прве резултате из области Стирлингових бројева (тзв. математички спектри) на српском језику објавио је Михаило Петровић.

Михаило Петровић није био само професор и научник, већ и алас и стручњак за питања риболова (отуда и популаран надимак Мика-Алас). Положио је и испит за рибарског мајстора. Био је и страстан путник у егзотичне крајеве света и путописац. Године 1931. и 1933. ишао је као члан једне научне експедиције на Северни пол, а 1935. на Јужни пол. Српска књижевна задруга је објавила следеће његове књиге: *У шарсћву жузара*, *Са океанским рибарима*, *По забаченим остирвима* и *Роман јеђуље*.

Др Ненад П. Цакић

TEST DE LANGUE ET DE CIVILISATION FRANÇAISES

Niveau I (école primaire: classes terminales)

1. Quel nom féminin correspond aux noms masculins suivants:
 - le prince 1/2 p
 - le maître 1/2 p
 - l'oncle 1/2 p
2. Mettez au pluriel:
 - un bateau 1/2 p
 - un nez 1/2 p
3. Complétez avec l'article:
 - Est-ce que tu voudrais fromage? 1 p
 - Non, je n'aime pas fromage. 1 p
4. Répondez négativement:
 - Est-ce qu'il sait quelque chose?
 - Non, il 1 p
 - Est-ce que tu attends quelqu'un?
 - Non, je 1 p
5. Ecrivez au présent (1-ère personne du singulier et du pluriel) les verbes suivants:
 - Appeler 1 p
 - Manger 1 p
6. Mettez les verbes au temps et personne voulus:
 - a) - vous venir aujourd'hui? (pouvoir) 1/2 p
 - b) Ils leurs devoirs la semaine prochaine. (faire) 1 p
 - c) Hier, il son manteau, car il a fait froid. (mettre) 1 p
7. Posez la question par l'inversion:
 -? Oui, nous allons au cinéma. 1 p
 -? Oui, il travaille. 1 p
8. Utilisez les pronoms personnels toniques:
 - a) C'est qui ai téléphoné ce matin. 1 p
 - b) C'est qui sommes arrivés les premiers. 1 p
 - c) C'est à , Francis, de parler. 1 p
 - d) Ce sont qui parleront 1 p
9. Ecrivez à l'impératif (deuxième personne du singulier):
 - a) la porte à des inconnus! (Ne pas ouvrir) 1 p
 - b) gentil! (être) 1 p
10. Le participe passé du verbe RECEVOIR est 1 p
11. Au bord de quelle rivière française se trouvent les fameux châteaux? 1 p
12. Quelle est la capitale de l'Alsace?
 - a) Rouen b) Lyon c) Strasbourg 1 p
13. Citez les noms de trois régions françaises: 2 p
14. Pendant quelle guerre est née l'amitié entre la France et la Serbie? 1 p
15. Ecrivez au moins un vers d'une poésie française que vous aimez: 2 p
16. Un petit garçon vient d'une planète minuscule où il possède une rose. Il arrive sur la Terre où il rencontre un renard qu'il apprivoise. Citez le titre du récit racontant les aventures de ce petit garçon et le nom de l'auteur: 2 p
17. Citez le nom de l'écrivain français du XIXème siècle qui a écrit les premiers romans de science-fiction. Lequel de ses romans connaissez-vous? 2 p
18. "Le Petit Chaperon Rouge", "Le Petit Poucet" et "La Belle au bois dormant" sont:
 - a) des contes fantastiques
 - b) des contes de fées
 - c) des fables 2 p
19. Quel est l'hymne national français? 1 p
20. Quel chanteur français contemporain connaissez-vous? 1 p
21. Comment s'appelle le plus grand musée de France? 1 p
22. Quel est le nom de l'Université parisienne née au XIIIème siècle? 1 p
23. Quelle religion est la plus répandue en France? 1 p
24. Nommez quelques plats ou fromages français! 1 p
25. Citez le titre d'un magazine français! 1 p

TOTAL: 40 points

Alliance Yougoslavie-France, Belgrade

LES DIVERS TYPES DE MOTIVATION

1. La motivation interne, qui correspond au plaisir d'étudier; elle est en général très grande au début de l'apprentissage, mais diminue assez vite, au fur et à mesure que la langue devient une matière scolaire comme les autres. Il est possible d'intéresser les élèves à la découverte du fonctionnement du code de la langue étrangère, mais cela suppose une démarche grammaticale qui associe l'élève comme constructeur de son propre savoir (plutôt que de lui faire apprendre par coeur des règles de grammaire, par exemple, il faut les lui découvrir par l'observation et la comparaison avec le système de sa langue maternelle).

2. La motivation externe, qui est représentée par les avantages pratiques: les élèves ont une représentation de la valeur marchande du savoir qu'ils sont censés acquérir à l'école; Problème: les gens ne sont pas convaincus qu'on puisse apprendre une langue à l'école; ils se disent souvent qu'il sera temps de l'apprendre dans des cours pour adultes en cas de nécessité. Il convient toutefois de jouer sur cette motivation en disant aux élèves qu'ils auront une langue étrangère obligatoire en faculté, quelles que soient les études qu'ils auront choisies et qu'ils trouveront plus facilement du travail s'ils savent bien une langue étrangère.

3. La motivation didactique, qui naît du cours lui-même. C'est elle qui est fondamentale, et c'est cela qui rend le métier de professeur de langues difficile. Si les élèves apprenaient les langues par pur plaisir d'acquérir un autre système de communication ou par pur souci de monnayer cette nouvelle connaissance, tout serait bien plus facile.

La motivation didactique dépend surtout de deux facteurs: la personnalité du professeur et l'atmosphère de la classe.

Il y a un lien entre évaluation et motivation: beaucoup d'élèves n'osent pas parler par peur de faire des erreurs, parce que le cours de langue se présente comme une machine à sanctionner leurs performances.

Les questions de méthode ne semblent pas fondamentales, l'important n'est pas tant d'enseigner que de susciter l'intérêt de l'élève. Et pour que l'apprenant soit intéressé, il faut qu'il adhère à la tâche qui lui est proposée, mais aussi qu'il comprenne ce qu'on attend de lui et qu'il soit à la hauteur.

Apprendre à parler une langue constitue une fin en soi, mais pas une motivation à court terme. Le prof n'est pas toujours conscient de cela, parce qu'il parle déjà cette langue et qu'il l'aime.

Conclusion

Il semble donc que ce soit la motivation didactique qui importe le plus: il faut faire du cours de langue un "événement". Qui dit événement dit surprise: ne jamais faire la même chose ou ne jamais procéder de la même façon, c'est peut-être là que réside la solution.

Tiré de la revue *Les Langues modernes*

Le français dans le monde à 40 ans.

О ПРОМЕНАМА У НАСТАВИ ФРАНЦУСКОГ ЈЕЗИКА (2)

Предлози које су формулисали професори француског језика Јабланичког округа на захтев Министарства просвете

3. Уџбеници и дидактичка литература

а) Основна школа. Мишљења о уџбеницима француског језика су подељена, али преовлађује став да би требало да буду интересантнији, са краћим лекцијама из свакодневног живота и са фреквентном лексиком. Додатни текстови нису у низу случајева прилагођени узрасту ученика нити су савремени (на пр. поједине песме: "Barbara", "Le corbeau et le renard" и др.)

Неће бити квалитетне наставе без употребе савремених АВ средстава тако да школе треба опремити, поред осталог, и телевизорима (са видео-касетама), компјутерима и др. Изузетно лош материјални положај великог броја школа онемогућава квалитетно извођење наставе француског језика, а сви ученици, било да су у Београду или Оруглици, имају право на једнаке услове образовања.

б) Средње школе. Многи текстови у уџбеницима су тешки и неподесни за обраду или су незанимљиви и не пружају довољно могућности за комуникативан приступ (1. и 4. разред стручних школа и, нарочито, 3. разред гимназије).

Што се тиче обраде граматике, нема поступности у њеном усвајању (на пр. у уџбенику за 2. разред обрађује се слагање времена пре обраде кондиционала). У вези са уџбеницима за други страни језик у гимназији, уџбеник за 1. разред је веома добар, али у наредним разредима нема континуитета па су потребни нови уџбеници. Ипак треба истаћи да је уџбеник за 4. разред по оцени наставника веома солидан.

4. Стручно усавршавање

Несумњива важност стручне и методичке обучености наставника и потреба њиховог даљег стручног усавршавања релативизирана је њиховим лошим материјалним положајем. Наставник, који је слабо награђен за свој рад, није мотивисан да се даље стручно усавршава нити да постиже боље резултате у настави. Први услов за реализацију програма стручног усавршавања је, дакле, поправљање материјалног положаја наставника.

Осим тога треба: 1) предвидети најмање један обавезан плаћени боравак на течајевима стручног усавршавања наставника у Француској; 2) предвидети обавезно учешће (плаћено) на зимским или летњим школама у земљи; 3) организовати у току године, у седиштима округа, 2-3 дводневна или тродневна семинара (укључујући и интензивну говорну праксу); 4) организовати предавања из методике наставе француског језика (Министарство, Алијанса, факултети); 5) обезбедити релевантну стручну и методичку литературу за наставнике (треба штампати нову "Методику наставе француског језика", претпечатити наставнике на стручне часописе и др.).

МАНИФЕСТАЦИЈА ФРАНЦУСКО-СРПСКОГ ПРИЈАТЕЉСТВА

У недељу, 25. децембра 1921. године, на дан француског Божића, Друштво пријатеља Француске, одн. Француско-српски клуб, приредило је помен палим француским војницима сахрањеним на лесковачком гробљу. О помену и приредби свечаности опширно је писао "Лесковачки гласник" у бр. 10 од 31. децембра 1921. Преносимо овај чланак у целости:

Прошле недеље изведена је у Лесковцу једна тужна, али у исто време и лепа свечаност. Иницијативом Француско-Српског Клуба у Лесковцу, а уз свесрдну помоћ Општине Лесковачке, приређен је помен у Саборној цркви и на гробљу француским војницима погинулим 1918. год. за ослобођење Лесковца. Помену у цркви присуствовао је огроман број грађана, чиновника и ђака, а на јектеније одговарао је хор Пев. Друж. "Бранко". Прота Милун Стојадиновић одржао је у цркви говор, одајући хвалу и признање француском народу, који се показао као велики наш пријатељ, нагласивши да овај помен чини: "Aux grands amis français la Serbie reconnaissante".

После помена у цркви поворка грађана кренула се и отишла на гробље, где су на гробове палих француских војника положена два венца, један са натписом: "Грађани града Лесковца француским војницима, палим у херојским напорима за ослобођење Србије", а други са натписом: "Les élèves de l'école française, aux soldats français, morts pour la Serbie et pour la délivrance de la ville de Leskovac". После извршеног помена, којом је приликом одговарала Певачка Дружина "Братство". г. Сретен Динић, школски надзорник, одржао је дирљив говор изазвавши скоре успомене тужних дана

по српски народ и величине француске душе према јадним српским избеглицама. Присутни су се затим послужили, по српском обичају, кољивом за покој душа француских војника и разишли.

Истога дана у вече приређен је у сали Реалке концерат са играчком у корист фонда сиромашних ученика Лесковачке Реалке и ради набавке одела сиромашним ученицима француско-српске школе. Концерат је био врло добро посећен и на њему су све тачке лепог програма одлично изведене.

Сутра дан су председник општине г. Баба-Милкић и председник Франц. Српског Клуба г. В. Живановић, наставник, упутили посланику Француске Републике, госп. Клемансу Симону, телеграм ове садржине:

"Јуче је Општина Лесковачка са Француско-Српским Клубом у Лесковцу, уз велико учешће грађана и корпорација приредила у Саборној цркви и на гробљу

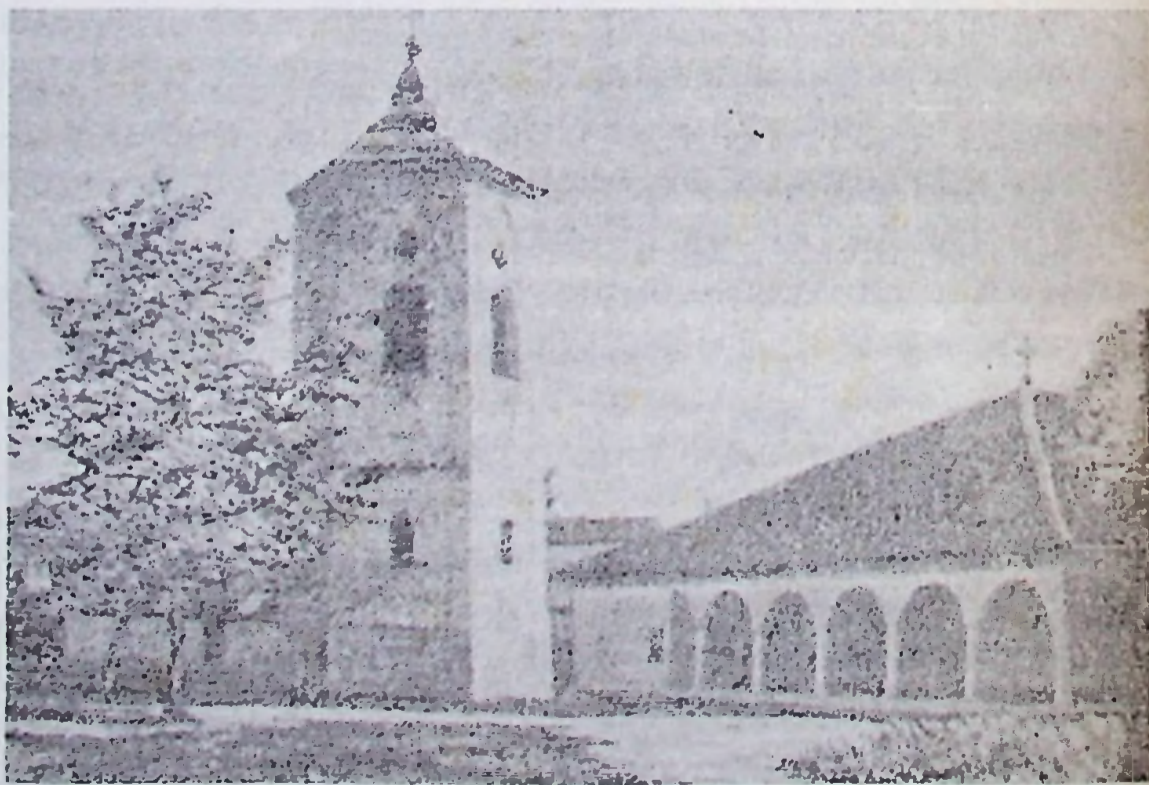
помен француским војницима палим за ослобођење Лесковца 1918 године.

Извештавајући Вас, молимо Вас, Господине Посланиче, да и ово примите и протумачите као знак наше искрене захвалности великом француском народу.

Слава палим Французима! Живела Француска!"

Господин Клеманс Симон, посланик Француске Републике, на ово је одговорио овим телеграмом, упућеним г. Баба-Милкићу, председнику Општине Лесковачке:

"Веома сам потрешен вашим телеграмом и вама као и грађанству Лесковца захвалан сам што сте одали пошту успомени француских војника палих за ствар савезника. Француска са своје стране не заборавља братство у оружју које је њу везало са храбром армијом српском и народом српским, који је показао у толико прилика свој патриотизам, своје херојство и своју верност према савезницима."

Црква у којој је одржан помен